

Juhend määruse (EL) nr 2018/775 rakendamiseks Eestis

Toidulase teabe määruse (EL) 1169/2011¹ artikli 26 lõige 3 sätestab märgistamise nõude olukorras kui toidu päritoluriik või lähtekoht on märgitud ja see ei ole sama mis toidu põhilisel koostisosal. Sellisel juhul tuleb märgistusele lisada kas põhikoostisosa päritoluriik või lähtekoht või märkida, et põhikoostisosa päritoluriik või lähtekoht on toidul märgitust erinev.

Rakendusmäärus (EL) 2018/775 täpsustab, kuidas põhilise koostisosa päritolu esitada. Käesolev juhend koos konkreetsete näidetega on abistavaks materjaliks käitlejatele ja järelevalveametnikele määruste 1169/2011 ja 2018/775 nõuetest arusaamisel, kuid nõuete rakendamisel peaks seda dokumenti vaatama koos määruste 1169/2011 ja 2018/775 asjakohaste sätetega.

Rakendusmäärus (EL) 2018/775 kohaldub, kui:

- käitleja esitab vabatahtlikult või määruse 1169/2011 artikli 26 lõike 2 punkti a kohaselt päritoluriigi või lähtekoha kas väljendi, pildi, sümboli või terminiga ja
- põhilise koostisosa või põhiliste koostisosade päritoluriik või lähtekoht ei ole sama toidul esitatud päritoluvitega.

Määruse 1169/2011 artikli 26 lõige 3 kohaldub ka päritoluvitega registreeritud kaubamärgile ja kaitstud geograafilise tähisele. Nendele koostatakse eraldi nõuded, sest määrus 2018/775 ei laiene päritolutähisega registreeritud kaubamärgile ja kaitstud geograafilisele tähisele. Kui märgistusel esitatakse lisaks registreeritud kaubamärgile ja/või kaitstud geograafilisele tähisele teisi päritoluviteid, kohalduvad neile määruse 2018/775 nõuded.

Määruse 1169/2011 artikli 26 lõike 3 nõue ei kohaldu piiritusjookidele, kuna piiritusjookid on reguleeritud määrusega (EL) 2019/787, mille artikli 14 lõike 2 kohaselt ei ole põhikoostisosa päritoluriigi või lähtekoha esitamine nõutav.

1 Mõisted

Põhikoostisosa ehk **põhiline koostisosa** on määruse 1169/2011 artiklis 2 (2) (q) defineeritud kui toidu koostisosa(d), mis moodustab rohkem kui 50 % sellest toidust või mida tarbijad tavaliselt seostavad selle toidu nimetusega ja mille puhul on enamasti nõutav koguse märkimine.

Liitkoostisosa on määruse 1169/2011 artikli 2 (2) (h) mõistes koostisosa, mis koosneb enam kui ühest koostisosast. Põhikoostisosa võib olla liitkoostisosana, nt moos, mahl, sink või šokolaad.

Päritoluriik on ELi määruse 952/2013 artiklis 60 selgitatud järgmiselt: kaup (sh toit), mis on täielikult saadud ühes riigis või ühel territooriumil, loetakse kõnealuselt riigist või kõnealuselt territooriumilt pärinevaks kaubaks. Kaup, mille tootmisega on seotud rohkem kui üks riik või territoorium, loetakse

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32011R1169>

pärinevaks sellest riigist või sellelt territooriumilt, kus selleks seadmestatud ettevõttes toimus selle kauba viimane oluline majanduslikult põhjendatud töötlemine või toiming, mille tulemusena valmis uus toode või mis oli tähtis valmistamisetapp.

Lähtekoht on mistahes muu koht kui määruse 952/2013 artiklis 60 määratud päritoluriik. See on päritoluriigist väiksem või suurem geograafiline piirkond: linn, piirkond või riikide rühm.

Registreeritud kaubamärgi mõiste määratlus on kaubamärgiseaduses ja määruses (EL) 2017/1001 Euroopa Liidu kaubamärgi kohta. Kaubamärk on tähis, millega on võimalik eristada ühe isiku kaupa või teenust teise isiku samaliigilisest kaubast või teenusest. Kollektiivkaubamärk on kaubamärk, mida kirjeldatakse sellisena kaubamärgi taotlemisel ja mis eristab kaubamärgiomanikuks oleva ühenduse liikmete kaupu või teenuseid teiste ettevõtjate kaupadest või teenustest.

Üldtuntud nimetus on määruse 1169/2011 artikli 2 (2) (o) mõistes nimetus, mida aktsepteeritakse toidu nimetusena liikmesriigis, kus seda müüakse, ilma et seda oleks vaja tarbijale täiendavalt selgitada.

Kaitstud geograafiliste tähistena mõeldakse tähiseid, mida kaitstakse määruse (EL) 1151/2012, määruse (EL) nr 1308/2013, määruse (EL) nr 2019/787 või määruse (EL) nr 251/2014 alusel.

2 Päritoluviited, mis tingivad määruse 1169/2011 artikli 26 (3) kohaldamise

2.1 Kas geograafilist viidet sisaldavad brändinimetused, ettevõtete nimetused (muud kui määruses 2018/775 viidatud registreeritud kaubamärgid) ja aadress või logo, on käsitatavad toidu päritolu esitamisenä?

Päritoluviideteks on igasugused vabatahtlikult lisatavad viited päritolule sh brändid ja logod.

Üldjuhul ei ole ettevõtte nimetus viide päritolule, see on toidualase teabe määruse 1169/2011 kohane kohustuslik teave. Sama määruse art 2 (2) g sätestab, et märgistusele kantud käitleja nimi, ärinimi või aadress ei ole käesoleva määruse tähenduses selle toidu päritoluriigi või lähtekoha tähis. Kui ettevõtte nimetus tuuakse esile nt oluliselt suurema kirjasuurusega kui muu kohustuslik teave või seda korratakse nt pakendi põhivaateväljal toidu nimetuse juures, siis on tegemist päritoluviitega.

2.2 Kas terminid „made in“, „valmistatud“ ja „...toode“, millega kaasneb geograafiline koht, on päritoluviide?

Eelnimetatud väljendid on päritoluviited, kui nendega kaasneb riigi või lähtekoha nimetus (v.a p 3.1 juhul).

„Made in“, „valmistatud“, „toodetud“, „... toode“ koos riigi või lähtekoha nimetusega on tarbija jaoks selged päritoluviited, kuigi viitavad töödeldud toidu puhul tegelikult valmistamise kohale ehk viimase olulise töötlemise kohale. Tarbija jaoks viitavad need terminid lisaks sellele, et koostisosad pärinevad esitatud riigist.

2.3 Millistel juhtudel on mitte-sõnalised esitlusviisid päritoluviited? Kas rahvuslikud sümbolid või lipuvärvid on päritoluviited?

Tarbija jaoks on riigilipud ja maakaardid selged viited päritolule. Kõiki teisi rahvuslikke sümboleid peale riigilippude ja maakaartide, nt maastik, tuntud inimesed ja monumendid, peab hindama juhtumipõhiselt vaadates pildi suurust, asukohta ja kas need on esitatud muust teabest eristuvalt ja rõhutatuna. Nt Tallinna panoraam ja Vana Toomas seostuvad Eestiga, Pisa torn seostub Itaaliaga, Pantheon Kreekaga.

Päritoluviideteks võivad olla ka Eesti rahvussümbolid, nt rukkilille ja suitsupääsukese pilt, kuid neid peab hindama siiski juhtumipõhiselt.

2.4 Kas registreeritud kaubamärgid „Eesti Parim Toiduaine“, „Parim Toiduaine Lõuna-Eesti Väikeettevõttelt“, „Parim Jook Põhja-Eesti Väikeettevõttelt“, „Eesti Parim Pagaritoode“ ja „Saaremaa Ehtne Toode“ jms on päritoluviited?

Eelnimetatud konkursside registreeritud kaubamärkidega rõhutatakse, et toode on valmistatud Eestis või Eesti piirkonnas. „Saaremaa Ehtne Toode“ on märgis, mis viitab toote või teenuse piirkondlikule päritolule – toode või teenus on valminud Saare- ja Muhumaa puhta loodusega keskkonnas, kohalike inimeste töö ja kogemustega. Kuna viited valmistamise riigile või lähtekohale on päritoluviited, siis on ka nimetatud registreeritud kaubamärgid viited päritolule. Nõuded päritoluviidetega registreeritud kaubamärkidele koostatakse hiljem.

2.5 Kui märgistus on sama päritoluviide nii toidu nimetuses kui ka registreeritud kaubamärgis, kas siis peab esitama põhikoostisosa päritolu?

Jah peab, kuna määrus 2018/775 reguleerib toidu nimetuses esinevaid päritoluviideid. Põhikoostisosa päritolu esitatakse, kui see erineb toidu nimetuses viidatud päritolust. Üksnes registreeritud kaubamärkidele kehtestatakse põhikoostisosa päritolu esitamise nõuded hiljem.

3 Viited, mis ei tingi määruse 1169/2011 artikli 26 (3) kohaldamist

3.1 Kas terminid „pakendatud ...“, „valmistatud ... poolt“, „valmistatud ... poolt-le“, „valmistaja ...“, millega kaasneb ettevõtte nimetus ja geograafiline koht, on päritoluviide?

„Pakendatud ...“ jm selline viide koos ettevõtte nimetuse, aadressi ja riigiga ei ole päritoluviide.

„Valmistatud ... poolt“, „valmistatud ... poolt-le“, „valmistaja ...“ koos ettevõtte nimetuse, aadressi ja riigiga on tavaliselt viited käitlejale (käitleja nimi ja aadress on nõutud määruse 1169/2011 artikli 9 (1) (h) kohaselt) ja ei ole seetõttu päritoluviited. Samuti ei pea me Eestis päritoluviideks toidu päritoluriigi või lähtekoha väljatoomist käitleja andmete vahetus läheduses, nt sõnaga „Valmistatud ...“. Eelnimetatud teave võib olla päritoluviide, kui see tuuakse esile nt oluliselt suurema kirjasuurusega kui muu kohustuslik teave või see esitatakse pakendi põhivaateväljal.

3.2 Kas „laadi“, „tüüpi“, „stiilis“, „retsept“/„retsepti järgi valmistatud“ sisaldavad viited on päritoluviited?

Need ei ole päritoluviited, sest viitavad tavaliselt retseptile või spetsiifilisele valmistamisviisile, näited on toodud juhendi lisas. Hinnata tuleb juhtumipõhiselt lähtuvalt pakendil esitatud kogu teabest. Neid väljendeid võib märgistusel kasutada vaid siis, kui see on õigustatud toidu omaduste, olemuse või valmistamisviisi tõttu. Lisaks on oluline teada, et teatud toodete puhul, nagu nt piiritusjoogid, aromatiseeritud veinitooted ja geograafiliste tähistena kaitstud tootenimetused, on selliste terminite kasutamine keelatud.

3.3 Millised on üldtuntud nimetused ja üldnimetused, mis ei ole päritoluviited?

Üldtuntud nimetuste ja üldnimetuste näited on toodud juhendi lisas. Üldtuntud nimetuse juurde soovitame lisada „tüüpi“ või „stiilis“, et oleks seos retsepti või valmistamisviisiga, mitte päritoluga.

3.4 Kas geograafilist viidet sisaldavad õigusaktiga kehtestatud nimetused on käsitatavad päritoluviidetena?

Üldjuhul mitte. EL või liikmesriigi õigusaktiga kehtestatud nimetusi on eelnevalt analüüsitud ja nende puhul ei kohaldu määruse 1169/2011 artikli 26 (3) nõuded. Siiski võib juhtuda, et liikmesriigi kehtestatud nimetuste hindamisel lähtutakse enda riigi tarbijate arvamustest ja teise riigi pädev asutus jõuab teisele järeldusele, sel juhul võib teine liikmesriik nõuda nimetuse juurde määruse 1169/2011 artikli 26 (3) päritoluteavet. Nt London Gin on määruse 2019/787 alusel seaduslik nimetus piiritusjooogi kohta. Eestis ei ole kehtestatud õigusaktiga geograafilisi viiteid sisaldavaid nimetusi, kuid meil on teatud kalandus- ja vesiviljelustoodete nimetused, mis ei ole päritoluviited, nt Peipsi siig.

3.5 Kas regionaalne kvaliteedimärk nagu nt „Viru toit“ on päritoluviide?

Kui sellele kvaliteedimärgile on seatud tingimus, et põhitootaine peab pärinema samast regioonist, siis ei lisandu põhikoostisosa päritolu esitamise kohustust.

3.6 Kas väljamõeldud nimetused, mis ei sisalda konkreetset päritolupiirkonda, võivad olla päritoluviited?

Üldjuhul mitte, kuid sealjuures tuleb vaadata märgistusel esitatud kogu toidualast teavet. Näiteks väljamõeldud nimetused „Saare silk“, kohuke „Saare“ ja „Pealinna kook“ ei sisalda konkreetset viidet päritolule ja ei ole seetõttu päritoluviited. „Saare silk“ koos Saaremaa kaardi kontuuriga on päritoluviide.

3.7 Millistes olukordades võime veel öelda, et kuigi viidatakse geograafilisele piirkonnale, ei ole mõeldud anda tarbijatele teavet toidu päritolu kohta?

Päritoluviidete, nt riigilippude kasutamine, et viidata riiklikule või piirkondlikule sündmusele või spordikoondisele seoses mingi sündmuse või ürituse tähistamisega.

Riigilipu kasutamine reklaamis, nt „Võida puhkusereis Itaaliasse“.

Riigikoodide või riigilippude kasutamine mitmekeelsetel pakenditel, et aidata tarbijatel leida teavet neile sobivas keeles.

3.8 Kas koostisosa päritolu rõhutamine märgistusel tingib määruse 2018/775 kohaldamise?

Ei tingi, kuna antakse teavet üksnes koostisosa, mitte toidu, päritolu kohta. Näiteks toote nimetuses „Küpsised Belgia šokolaadiga“ viidatakse koostisosa päritolule ja kui samal pakendil ei ole täiendavat viidet toote päritolu kohta, siis ei kohaldu määruse 2018/775 nõuded.

Samuti ei kohaldu määruse 2018/775 nõuded juhul, kui koostisosa päritolu esitatakse riiklike või EL nõuete kohaselt (nt mahepõllumajanduslikel toodetel esitatakse põllumajandusliku tooraine kasvatamise koht määruse (EL) 834/2007 kohaselt).

4 Põhikoostisosa

4.1 Milline on määruse 2018/775 kohaselt toidu põhikoostisosa päritoluteabe esitamisel?

Määruse 1169/2011 artikli 2 (2) (q) defineerib põhikoostisosa järgmiselt: toidu koostisosa/koostisosad, mis moodustab rohkem kui 50 % sellest toidust („kvantitatiivne koostisosa“) või mida tarbijad tavaliselt seostavad selle toidu nimetusega ja mille puhul on enamasti nõutav koguse märkimine („kvalitatiivne koostisosa“). Määruse 2018/775 kohaldamiseks oleme toonud toidugruppide kaupa põhikoostisosade valikuid punktis 4.3.

4.2 Kas põhikoostisosaks võib valida kvalitatiivse või kvantitatiivse koostisosa?

Sõltub tootest, mõlemad variandid võivad olla ja tuleb otsustada, millise koostisosa kohta tavaliselt tarbija päritoluteavet soovib. Definitsiooni kohaselt on põhikoostisosa:

- kas koostisosa(d), mis moodustab rohkem kui 50 % sellest toidust („kvantitatiivne põhikoostisosa“) või
- koostisosa(d), mida tarbijad tavaliselt seostavad selle toidu nimetusega ja mille puhul on enamasti nõutav koguse märkimine („kvalitatiivne põhikoostisosa“).

Põhikoostisosa otsustamisel peaks arvestama järgmisi aspekte:

- toidu koostis;
- kogu märgistuse esitusviis;
- kas tarbija seostab koostisosa toidu nimetusega.

4.3 Millised võivad olla näiteks põhikoostisosad?

Toidugrupp	Põhikoostisosa (siin on näha erinevad valikud, valik sõltub konkreetse toote koostisest ja võib seetõttu ka erineda siin toodust)	Täiendav põhi-koostisosa kui vajalik sõltuvalt toote retseptist	Näited
Piimatooted	piim	moos, lisand	Kirsijogurt – piim Kakaoga kondenspiim – piim Paprikajuust – piim Jäätis – piim/koor
Lihavalmistised, nagu määratletud määruses (EÜ) nr 853/2004	liha		
Lihatooted	liha		Juustuvorst – liha
Veretooted	veri		Verivorst – veri
Liittooted			
Pelmeenid, vareenikud, hinkaalid, ravioolid	täidis või täidise põhikoostisosa		Singi-juustu ravioolid – täidis või sink ja juust

Toidugrupp	Põhikoostisosa (siin on näha erinevad valikud, valik sõltub konkreetse toote koostisest ja võib seetõttu ka erineda siin toodust)	Täiendav põhi-koostisosa kui vajalik sõltuvalt toote retseptist	Näited
			Pelmeenid – liha
Pasteedid	liha, kala, maks		Singipasteet – sink/liha
Kalatooted (töödeldud kala ja kalatooted, sh molluskid ja vähilaadsed, kalamari)	kala, molluskid, vähilaadsed, kalamari		Kala tarrendis – kala Kalapulgad – kala
Surimitooted	kalamass		Krabimaitsetelised pulgad – hakk-kalamass
Munatooted	muna		Munapulber – muna
Teravili ja teraviljatooted (helvestatud terad, jahu ja muud jahutooted ning tärglised, hommikusöögihelbed, makaronitooted, nuudlid, tainad, eelkeedetud või töödeldud teraviljatooted)	teravili		Neljaviiljahelbed – erinevad teraviljad Neljaviiljatooted vinnutatud lihaga – erinevad teraviljad ja liha
Pagaritooted (saia-leivatooted, üksnes nisujahust, veest, pärmist või juuretisest ja soolast valmistatud tooted, valikpagaritooted)	teravili	täidise, kreemi oluline koostisosa	Meekook – teravili Võiküpsised – teravili Kohupiimakook – kohupiim Lihapirukas – teravili, liha
Rasvad ja õlid ning rasva- ja õliemulsioonid	seemned, õlid, rasvad		Margariin – rasvad ja õlid
Töödeldud marjad, puu- ja köögiviljad (äädikas, õlis, soolvees, konserveeritud, valmistised nagu keedised, võided jm)	marjad, puuviljad, köögiviljad		Õunaveiniäädikas – õun
Töödeldud kartulitooted	kartul		
Kakao- ja šokolaaditooted direktiivi 2000/36/EÜ tähenduses ning muud kondiitritooted	kakaooad, suhkur		Piimašokolaad – kakaooad Pähklitäidisega šokolaadikompvekid – kakaooad Vahvlikompvek – suhkur Pralineekompvek – suhkur Karamell – suhkur

Toidugrupp	Põhikoostisosa (siin on näha erinevad valikud, valik sõltub konkreetse toote koostisest ja võib seetõttu ka erineda siin toodust)	Täiendav põhi-koostisosa kui vajalik sõltuvalt toote retseptist	Näited
Pähklivõi ja pähklivõided	pähklid		
Suhkrud, siirupid	suhkur	mahl	Maisisiirup – mais Vahtrasiirup – vahtramahl Kasesiirup – kasemahl
Kastmed	õli, majonees, hapukoor, jogurt, köögiviljad	tomat, sink, muna	
Võileivakatted	koostisosa, mida on üle 50 % või mis on tarbijale oluline		
Supid, salatid	põhilised köögiviljad, kartul	liha, kala vm	
Vürtsid, maitsetaimed, maitseainesegud	vürts, maitsetaim		
Kasutusvalmid vürtsikad tooted ja suupisted			
Kartuli-, teravilja-, jahu- ja tärkliisepõhised suupisted	kartul, teravili		
Töödeldud pähklid, nt röstitud, soolatud	pähklid		
Magustoidud	marjad, puuviljad, piimatooted vm koostisosa, mida on üle 50 % või mis on tarbijale oluline		
Mittealkohoolsed joogid			
Puuvilja-, marja-, köögiviljamahlad ja -nektarid, -joogid	puuviljad, marjad, köögiviljad		
Maitsestatud joogid	-		Kui jook sisaldab mahla, siis võib põhikoostisosa olla nt mahl või mahl kontsentreeritud mahlast. Vesi on tavaliselt sama päritolu kui toote valmistamise riik ja tootel esitatud viide päritolule.
Tee	teelehed		
Kohv	kohvioad		
Taime- ja puuviljateed	taimed, puuviljad		
Kakao- ja šokolaadijoogid	kakaoad	piim	
Alkohoolsed joogid (sh alkoholivabad analoogsed tooted)			
Vein ja muud tooted	viinamarjad		
Õuna- ja pirnisiider	õunad, pirnid		

Toidugrupp	Põhikoostisosa (siin on näha erinevad valikud, valik sõltub konkreetse toote koostisest ja võib seetõttu ka erineda siin toodust)	Täiendav põhi-koostisosa kui vajalik sõltuvalt toote retseptist	Näited
Puuvilja- ja marjaveinid ja muud käärutamise teel valmistatud alkohoolsed joogid puuviljadest ja muust toormest ning veinisegud	puuviljad, marjad		
Aromatiseeritud veinipõhised tooted	vein		
Muud alkohoolsed joogid, sealhulgas alkoholsete ja mittealkohoolsete jookide segud ning alla 15 % alkoholisisaldusega joogid	alkohoolne jook, nt piiritus		

4.4 Kas määruse 1169/2011 artikkel 26 (3) ja seetõttu ka rakendusmäärus 2018/775 hõlmab ühekomponendilisi tooteid?

Määruse 1169/2011 artikli 26 (3) kohaselt peab esitama põhikoostisosa päritolu juhul, kui toidu päritoluriik või lähtekeht on märgitud ja see ei ole sama mis toidu oma. On võimalik, et lõpptoode on töödeldud ühekomponendiline toode, mille viimane oluline töötlemine/käsitlemine toimus teises kohas kui on põhikoostisosa päritolu. Järelikult kohaldub määruse 1169/2011 artikli 2 (2) (q) põhikoostisosa definitsioon.

Nt piim, või, taimne õli, hapukoor.

4.5 Kas mitme põhikoostisosaga toidu puhul peab esitama kõigi põhikoostisosade päritolud, kui märgistusel on päritoluviide?

Kui tootes on erinevad põhikoostisosad, esitatakse päritoluteave nende põhikoostisosade kohta, mis mõjutavad tarbijate ostuotsust oluliselt. Üldjuhul lähtume Eestis põhimõttest, et koostisosa, mida on tootes alla 5 %, päritolu ei pea esitama ka juhul, kui toidu nimetus viitab sellele koostisosale. Siiski võib vabatahtlikult või teise liikmesriigi soovil anda lisateavet erinevate koostisosade päritolu kohta. Koostisosa protsendilise koguse esitamise nõudest ei tulene automaatselt kohustust esitada selle koostisosa kohta päritolu teavet: käitleja otsustab päritoluteabe esitamise vajaduse juhtumipõhiselt eelkõige lähtuvalt tarbija huvist.

Näited:

- Seemnesai – päritoluviite olemasolul esitatakse teravilja kui põhikoostisosa päritolu.
- Müsli – võrdselt on palju erinevaid koostisosasid, mõni üksik (nt tšiiaseemned, rosinad) on nimetuses rõhutatult. Põhikoostisosadeks on erinevad teraviljad, millede päritolu peab päritoluviite olemasolul esitama.

- Neljaviljajahelbe puder – võrdselt on palju erinevaid teravilju, päritoluviiete olemasolul on vajalik esitada kõigi teraviljade päritolu.
- Piimatooted – päritoluviiete olemasolul piisab piima päritolu esitamisest.
- Maasikajogurt – päritoluviiete olemasolul piisab piima päritolu esitamisest, kuid lisada võib ka moosi valmistamise riigi ja/või marjade päritolu.
- Lihatooted – päritoluviiete olemasolul piisab liha(de) või erinevate lihaliikide päritolu esitamisest.
- Pagaritooted – päritoluviiete olemasolul piisab teravilja päritolu esitamisest, kuid kui tootes on täidist üle 50 %, siis on täidise või selle põhikoostisosa päritolu oluline.

4.6 Kas võib juhtuda, et tootel ei ole põhikoostisosa?

Lähtuvalt põhikoostisosa definitsioonist on võimalik, et järgmistel tingimustel jõutakse päritolunõuete rakendamisel järeldusele, et tootel ei ole põhikoostisosa:

- ükski koostisosa ei moodusta rohkem kui 50 % sellest toidust ja
- tarbijad tavaliselt ei seosta koostisosa selle toidu nimetusega ja enamasti ei ole nõutav selle koostisosa koguse märkimine.

Selline olukord võib olla juhul, kui toidu päritolu seostub viimase olulise töötlemise kohaga, mitte konkreetse koostisosaga, nt majoneesi puhul tarbija ei seosta põhikoostisosana õli. Vahel on põhikoostisosa niivõrd töödeldud, et tarbija ei ole huvitatud selle päritolust (nt mitmekomponendilised kastmed nagu magus tsillikaste, pestokaste, sojakaste, sinep).

4.7 Kui tarbija jaoks on ilmselge, et põhikoostisosa võib pärineda üksnes väljaspool ELi, kas selle põhikoostisosa päritolu peab esitama?

Määruse 1169/2011 artikli 26 (3) kohaselt peab esitama põhikoostisosa päritolu, kui toidu päritoluriik või lähtekoht on märgitud ja see ei ole sama mis toidu oma. Rakendusmäärus 2018/775 ei anna erandit, mistõttu peab päritoluviiete esitamise korral andma teavet ka nn eksootiliste põhikoostisosade päritolu kohta, nt kohv – kohvioad, šokolaad – kakaoad, papaiakonserv – papaia.

4.8 Kas põhikoostisosa võib olla liitkoostisosa? Kui jah, milline on selle liitkoostisosa päritolu?

Liitkoostisosa on määruse 1169/2011 artiklis 2 (2) (h) defineeritud kui koostisosa, mis koosneb enam kui ühest koostisosast. Põhikoostisosa võib olla liitkoostisosana, nt moos, mahl, sink või šokolaad. Sellisel juhul võib esitada päritoluna kas:

- a) selle põhikoostisosa viimase olulise majanduslikult põhjendatud muutmise koha või
- b) teabe tooraine päritolu kohta, nt kasvatamise koha.

Ettevõtte otsustab juhtumipõhiselt kumma valiku (a või b) ta teeb sõltuvalt konkreetsest tootest, lähtudes asjaolust, millisel tasandil teave on selle toidu jaoks asjakohane teave. Valik sõltub toote omadustest ja tarbija huvist toote põhikoostisosade päritolu vastu.

Nt toote „Hiiumaa singipirukas“ puhul piisab kui liitkoostisosa sink on valmistatud Hiiumaal, kuna oluliselt töödeldud põhikoostisosa päritolu võib määrata valmistamise riigi või lähtekoha kaudu, sel juhul ei pea esitama lisateavet liha päritolu kohta, kui liha on pärit mujalt. Lisaks on selle toote teiseks põhikoostisosaks jahu: kui teravili pärineb Eestist, ei pea lisateavet teravilja päritolu kohta esitama. Teravilja jahvatamine jahuks on väheoluline käsitlemine, mis ei muuda toote päritolu.

5 Geograafiline tasand

5.1 Kas päritoluna võib esitada „EL“?

Lähtuvalt määruse 2018/775 artikli 2 punkti (a) alapunktist i) võib põhikoostisosa päritoluna esitada „EL“, „muu kui EL“ või „EL ja muu kui EL“. Selle asemel võib soovi korral esitada artikli 2 punktis (b) toodud avalduse „... (põhilise koostisosa nimetus) on / ei ole pärit (toidu päritoluriik või lähtekoht)“ või muu sarnase sõnastuse.

5.2 Kas päritoluna võib esitada „EL ja Šveits“, „EL ja Venemaa“?

Määruse 2018/775 artikkel 2 nimetab geograafilised alad, millele põhikoostisosa puhul viidata. Käitleja peab valima kas artikli 2 (a) viite või teavitab põhikoostisosa päritolust artikli 2 (b) avalduse kaudu. Šveits ja Venemaa vastavad artikli 2 (a) (iv) geograafilisele alale, kuid EL vastab artikli 2 (a) (i) geograafilisele alale. Järeldades eelnevast ei ole esitlusviisid „EL ja Šveits“ ja „EL ja Venemaa“ rakendusmääruse artikliga 2 kooskõlas. Soovi korral võib kasutada põhikoostisosa päritoluna nt sõnastust „EL ja muu kui EL (Šveits)“, kui Šveits on ainuke ELi-väline riik, kust tooraine pärineb.

6 Esitlusviis

6.1 Põhikoostisosa päritolu esitatakse toidu päritoluriigi või lähtekoha viitega samasse vaatevälja vähemalt 75% toidu päritoluriigi või lähtekoha viite x-kõrgusest. Juhul kui toidu päritoluviide on märgitud muul viisil kui sõnadega (nt sinimustvalge lipu värvidega) esitatakse põhikoostisosa päritolu vähemalt 1,2 mm kirjasuurusega. Kui sõnaline päritoluviide või muul viisil esitatud päritoluviide esineb pakendi erinevatel külgedel, kas siis peab lisama põhikoostisosa päritolu iga päritoluviite juurde?

Jah, põhikoostisosa päritolu peab esitama iga päritoluviite juurde, kuna määrus 2018/775 ei anna selles osas paindlikkust. Vältimaks tarbijate eksitamist peab põhikoostisosa päritolu teabe esitama samasse vaatevälja iga päritoluviitega, mis on pakendile lisatud. Käitleja otsustab, kui mitu korda ta esitab pakendil vabatahtlike päritoluviiteid ja sellest omakorda sõltub põhikoostisosa päritoluteabe kordamine. Teave põhikoostisosa päritolu kohta peab olema tarbijale hõlpsasti nähtav ja selgesti loetav ning asuma alati samas vaateväljas nagu on esitatud toidu päritoluviide.

6.2 Kas päritoluna võib esitada riigikoode, nt EE, LV, LT?

Päritoluna ei piisa riigikoodide esitamisest, sest tarbija ei pruugi teada nende tähendusi. Päritoluriigi või lähtekoha sõnalise esitlusviisi kohustus tuleneb määruse 1169/2011 artiklist 9 (2), mille kohaselt esitatakse artikli 9 (1) kohustuslikud andmed sõnade ja numbritega. Siiski võib kasutada selliseid üldtuntud lühendeid nagu „UK“, „USA“ või „EL“.

6.3 Kas väikeste pakendite puhul, kus kirjasuurus peab olema vähemalt 0,9 mm, kohaldatakse samuti 75%?

Kohustuslik teave peab olema kuni 80 cm² küljepindalaga väikeste müügiapakendite puhul vähemalt 0,9 mm kirjasuurusega, mitte väiksem.

Lisa. Näited üldtuntud nimetustest (ei ole päritoluviited) ja määruse 2018/775 mõistes päritoluviidetest

Üldtuntud nimetused (*nimetuse juurde peab lisama „tüüpi“ või „stiilis“, et oleks seos retsepti või valmistamisviisiga, mitte päritoluga, võib lisada ka teistele siin loetletud üldtuntud nimetustele)	Päritoluviited, mis tingivad määruse 2018/775 kohaldamise
Hollandi juust	Tallinna peenleib
Kreeka salat	Tallinna küpsised
Krakovi vorst	Eesti juust
Šveitsi šnitsel*	Ahja juust
Vene juust	Võru juust
Köögi türgi jogurt*	Saaremaa kadaka riivjuust
Moskva sai	Saaremaa kohuke
Moskva täissuitsuvorst	Eesti taluvõi
Bolognese kaste	Saaremaa või / Saaremaa või koduaia ürtidega
Dijoni sinep	Kreeka kohuke
Napoli salaami	Rakvere viiner
Inglise peekon	Noarootsi poolsuitsuvorst juustuga
Ungari guljašš	Islandi tursamaks
Odessa ahjupada*	Täissuitsuvorst Pühajärve
Kaste Gruusia*	Sink Sikassaare
Gruusia toorvorstid*, Musta mere maitset	Järlepa kotlet
Külmutatud Hiina pelmeenid lambalihaga*	Eesti angerjas suitsutatud
Itaalia pelmeenid* (Pealinna, Tallinna Külmoone)	Pelmeenid Tallinn
Worchesteri kaste	Peipsi räabis tomatimarinaadis
Armeenia šašlõkk	Itaalia salaami
American tammesuitsuses marinaadis šašlõkk	Saaremaa linnulihasült
Hawaii pitsa	Kommikarp Finlandia
Liivimaa veisesink	Muhu leib seemnetega
Küpsis Narva	Pärnu vormileib
Prantsuse kohupiimakook	Lõuna-Eesti sai
Itaalia salatikaste*	Eesti nisujahu
Terav Hiina kaste*	Vahvlitort maapähklitega Tallinn
Aasia kaste*	Singapuri <i>quiche</i>
Maroko punase läätse dipp*	Rõngu pirnimahl
Vene dipikaste*	Eesti dipp/dipikaste
Toolse leib	
Gruusia rahvusleib Shoti	
Dallase saiake	
Borodino leib	
Mulgi kapsad	
Gruusia leib	
Siberi pelmeenid	
Kiievi kotlet	
Brie juust	

Üldtuntud nimetused (*nimetuse juurde peab lisama „tüüpi“ või „stiilis“, et oleks seos retsepti või valmistamisviisiga, mitte päritoluga, võib lisada ka teistele siin loetletud üldtuntud nimetustele)	Päritoluviited, mis tingivad määruse 2018/775 kohaldamise
Camemberi juust	
Cheddari juust	
Edami juust	
Gouda juust	
brüsseli kapsast tooted	
tartu roosõunast tooted	
kartulist „Jõgeva kollane“ tooted	
aberdeen angus tõugu veiselihast tooted	